

Sygn. akt V KS 36/22

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2023 r. na posiedzeniu bez udziału stron

sprawy J. L. oskarżonej z art. 267 § 2 k.k.

skargi na wyrok Sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 29 września 2022 r., w sprawie o sygn. akt IX Ka 205/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 966/21

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k. *a contrario*,

postanowił

**oddalić skargę, a kosztami sądowymi postępowania skargowego
obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

J. L. została oskarżona o czyn z art. 267 § 2 k.k. polegający na tym, że w dniu 25 marca 2021 r. około godz. 16.00 w T., przy ul. [...], bez uprawnienia uzyskała dostęp do całości systemu informatycznego telefonu I. o nr [...] z kartą SIM o nr abonenckim [...] będącego własnością M. L. i zintegrowanego z nim systemu chmury iCloud, a następnie przesłała z niego treści w postaci wiadomości tekstowych, multimedialnych i e-mail na swój nr [...] i adres poczty elektronicznej [...].

Sąd Rejonowy w Toruniu na mocy wyroku z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 966/21, ustalając, iż oskarżona J. L. dopuściła się popełnienia zarzucanego jej czynu z art. 267 § 2 k.k. i uznając, że winna oraz społecznie szkodliwa

popelnionego czynu nie były znaczne, na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne na okres 2 lat próby.

Od powyższego wyroku apelacje wnieśli obrońca oskarżonej oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Na mocy wyroku z dnia 29 września 2022 r., wydanego w sprawie IX Ka 205/22, Sąd Okręgowy w Toruniu uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Toruniu do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku skargę wniósł Prokurator Rejonowy Toruń Centrum-Zachód w Toruniu, który na podstawie art. 539a § 1 i 2 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w całości. Na podstawie art. 539a § 3 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił obrazę prawa procesowego w postaci art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 14 stycznia 2022 r., w sprawie II K 966/21 i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, podczas gdy w myśl art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. oraz art. 454 § 1 k.p.k. – jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości, podczas gdy w przedmiotowej sprawie nie stwierdzono bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 k.p.k., a Sąd Okręgowy w Toruniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wykazał potrzeby nie tylko powtórzenia przewodu sądowego, ale nawet jego uzupełnienia o jakikolwiek dowód, ograniczając się jedynie do wskazania konieczności odmiennego orzeczenia co do istoty sprawy.

W konkluzji Prokurator Rejonowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Toruniu celem merytorycznego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę prokuratora na wyrok Sądu odwoławczego, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego M. L. wniósł o uwzględnienie tej skargi i „uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IX Wydział Karny Odwoławczy z dnia 29 września 2022 r. wydanego w sprawie o sygn. akt IX Ka 205/22, oraz przekazanie sądowi odwoławczemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od skazanej na rzecz oskarżyciela posiłkowego kosztów z tytułu ustanowienia pełnomocnika według norm przepisanych”.

Również obrońca oskarżonej J.L. w odpowiedzi na skargę prokuratora na wyrok Sądu odwoławczego wniósł na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Toruniu celem ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się niezasadna i należało ją oddalić.

Zgodnie z art. 539a § 1 i 3 k.p.k. skargę na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania można wnieść, gdy wydanie na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o charakterze kasatoryjnym naruszało art. 437 k.p.k. lub też, gdy przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Z treści powyższych przepisów wynika, że rozpoznanie skargi musi ograniczać się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest więc jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne.

Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. ponownie, samodzielnie ocenił, czy zachowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, doszedł do odmiennych wniosków i z tego powodu uchylił zaskarżony wyrok (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, LEX nr 2204960*). Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego nie może więc oceniać, czy zaistniały merytoryczne podstawy określone w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego – nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie – rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych. Interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich kompetencji do

rozpoznania sprawy. Tak też w tym przypadku nie może on ocenić, czy wnioski wysnute przez sąd odwoławczy na podstawie zgromadzonego i ujawnionego w sprawie materiału dowodowego są zgodne z zasadą prawdy materialnej.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji zdecydował o warunkowym umorzeniu postępowania karnego wobec J. L. wskazując, że „Nie była ona dotychczas w ogóle karana za przestępstwo, co zważywszy na jej wiek nabiera dodatkowego znaczenia. (...) Penalizowane zachowanie oskarżonej było zdaniem Sądu złym incydentem w życiu J. L., a co za tym idzie zasługuje ona na szansę. (...) Zdaniem Sądu społeczna szkodliwość popełnionego czynu nie była znaczna. Mimo wszystko został on popełniony na tle konfliktu małżeńskiego”.

Natomiast z treści uzasadnienia Sądu odwoławczego wynika, że Sąd ten dokonał zupełnie odmiennej oceny spełnienia przesłanek warunkowego umorzenia postępowania karnego, niż ta dokonana przez Sąd I instancji, w wyniku której doszedł do wniosku, iż postawa J. L. po popełnieniu przestępstwa nie dawała podstaw do przyjęcia, że słusznym jest zastosowanie wobec niej instytucji warunkowego umorzenia postępowania. Sąd drugiej instancji uznał, że w tak kształtujących się okolicznościach, tj. biorąc pod uwagę postawę oskarżonej w toku całego postępowania i oceniając sam czyn skierowany przeciwko pokrzywdzonemu – nie do przyjęcia jest uznanie, iż wina i społeczna szkodliwość czynu są nieznaczne, a zachowanie J. L. po popełnieniu przestępstwa uzasadnia przypuszczenie, że nie dopuści się ona takiego czynu w przyszłości. W rezultacie zaś - warunkowe umorzenie postępowania wobec J. L. było niewspółmiernym środkiem reakcji karnej. W zaistniałych realiach sprawy nie można było przyjąć, zdaniem Sądu odwoławczego, aby zastosowanie tego środka probacyjnego osiągnęło skutek wychowawczy wobec oskarżonej. Jednak w wyniku takiej konstatacji Sąd Okręgowy nie mógł dokonać zmiany wyroku na niekorzyść oskarżonej w sytuacji, gdy Sąd I instancji warunkowo umorzył przeciwko niej postępowanie. Jest faktem, że Sąd odwoławczy nie przedstawił żadnych zaleceń dla Sądu I instancji, poprzestając na wyrażeniu odmiennej oceny przesłanek warunkowego umorzenia postępowania karnego i konstatacji, iż „w sprawie zaszła konieczność wydania wyroku skazującego”, czemu jednak w postępowaniu apelacyjnym „stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k.”.

Autor skargi wywodzi, że zgodnie z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. oraz art. 454 § 1 k.p.k. - jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości, podczas gdy w przedmiotowej sprawie nie stwierdzono bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 k.p.k., a Sąd Okręgowy w Toruniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wykazał potrzeby nie tylko powtórzenia przewodu sądowego, ale nawet jego uzupełnienia o jakikolwiek dowód, ograniczając się jedynie do wskazania konieczności odmiennego orzeczenia co do istoty sprawy.

W istocie, zgodnie z art. 454 § 1 k.p.k., sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. Treść tego przepisu dotyczy wyroku uniewinniającego oraz umarzającego postępowanie karne, natomiast nie obejmuje swoim zakresem sytuacji, w której sąd I instancji warunkowo umorzył postępowanie. Z dniem 5 października 2019 r. na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 r., poz. 1694) usunięte zostały z treści tego przepisu słowa „lub warunkowo umorzono”. Jednak w sposób jednolity dokonywana w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że Sąd odwoławczy nie powinien skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie. W takim wypadku kontrola skargowa przeprowadzana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu prowadzonym w oparciu o art. 539a k.p.k. obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, że sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Wymaga to wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone uchybienie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania. Skazanie w postępowaniu przed sądem II instancji oskarżonego, wobec którego sąd I instancji warunkowo umorzył postępowanie doprowadziłoby do utraty przez oskarżonego prawa do postępowania dwuinstancyjnego (zob. *postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2021 r., I KS 1/21, Lex nr*

3168923; z dnia 4 lutego 2020 r., V KS 2/20, Lex nr 3122734; z dnia 14 czerwca 2021 r., I KS 6/21, LEX nr 3327332).

Zatem w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy nie miał możliwości dalszego procedowania, skoro uznał, że zachodzą podstawy do wydania wyroku pogarszającego sytuację prawną oskarżonej. Z analizy treści uzasadnienia wyroku tego Sądu wynika przy tym, że podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji nie była wyłącznie sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed Sądem I instancji, a realne przekonanie o konieczności skazania oskarżonej (*tak Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSKNKW 2018, z. 11, poz. 73 oraz w wyroku z dnia 24 lipca 2019 r., IV KS 30/19, LEX nr 269538*).

W konsekwencji zaakceptować należy stanowisko Sądu II instancji, który pomimo brzmienia art. 454 § 1 k.p.k., ograniczającego konieczność wydania wyroku kasatoryjnego do sytuacji, gdy sąd rozpoznaje apelację od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie, przyjął, że wydanie takiego wyroku jest konieczne także wówczas, gdy zaskarżony został wyrok warunkowo umarzający postępowanie. Skazanie w postępowaniu przed Sądem II instancji oskarżonej, wobec której Sąd I instancji warunkowo umorzył postępowanie, doprowadziłoby do utraty przez nią prawa do postępowania dwuinstancyjnego. Jest faktem, że w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy ograniczył się jedynie do wskazania konieczności odmiennej oceny przesłanek umożliwiających zastosowanie warunkowego umorzenia postępowania karnego, w szczególności spełnienia warunku pozytywnej prognozy oraz stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu. W tym aspekcie należy zauważyć krytycznie, że ocena ta wydaje się abstrahować od faktycznych okoliczności popełnionego przestępstwa, które zostały ocenione przez Sąd I instancji w kontekście przesłanek z art. 66 § 1 k.k., a które jednak nie mogą podlegać analizie w trybie rozpoznawania skargi na wyrok sądu odwoławczego.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. Sąd Najwyższy z przyczyn gwarancyjnych postanowił jak w części wstępnej orzeczenia.

